

Sekty

1. Prezentace – doc. Skopalová
2. Příloha Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování – sekty a nová náboženská hnutí
3. VÁGNEROVÁ, M. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*.
4. DOUGLAS, E. Cowan a David G. BROMLEY. Sekty a nová náboženství. Praha: Grada, 2013
5. Dětství a sekta - <file:///C:/Users/koc0101/Downloads/1385373726-1.pdf>

Výběr ze zdrojů:

- Urban, Dubský, Sociální deviace
- Vágnerová, M., *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*
- Vymezení sekt: DOUGLAS, E. Cowan a David G. BROMLEY. Sekty a nová náboženství. Praha: Grada, 2013. (dostupné v Bookportu)

Pod výrazem ***náboženská sekta*** se nejčastěji míní **seskupení vystižené některou ze čtyř dále uvedených charakteristik:**

1. Náboženská společnost **vzniklá ve snaze reformovat nauku a/nebo praktiky větší a starší náboženské společnosti**, např. některé etablované církve. Obvykle **přijímá většinu** nauky původní skupiny, ale **má i nové, odlišné ideje**. Protože porušila tradice, existuje mezi ní a okolím určité napětí. Mnoho takových sekt brzy zanikne. Jiné přežívají. Další rostou a vyvíjejí se v etablované náboženské společnosti, od kterých se případně zase odštěpují nové sekty. Jako sekty v tomto smyslu začínala mnohá dnes etablovaná náboženství, včetně křesťanství. (Římští Židé označili podle Skutků apoštolů 28, 22 v rozhovoru s apoštolem Pavlem začínající křesťanství jako sektu.)
2. **Podle některých křesťanů relativně nová, spíše menší náboženská společnost, buď výslovně mimo křesťanství, nebo odmítající pojetí křesťanství jimi preferované.** Vtétou souvislosti bývají označováni za sektáře např. **adventisté, letniční křesťané jako celek, kvakeři, Křesťanská věda, Obec křesťanů, případně antroposofie, a někdy také (zejména evropští) buddhisté, hinduisté, taoisté, někdy i muslimové.**
3. Náboženská společnost, v níž **převládají tendence jako autoritářství, uzavřenost, fanatismus, nesnášenlivost, selekce informací** apod.
4. Náboženská společnost, **kteřá svým stoupencům škodí, obvykle takzvaným vymýváním mozku.** (Kolem toho ale zřejmě koluje mnoho pověr. Je nesnadné to exaktně potvrdit. Z téhož bývají recipročně obviňovány i některé antisektářské aktivity.) Dále do této skupiny **patří náboženské společnosti s násilnými, popř. vražednými či sebevraždnými tendencemi.**

Slovo *sekta* pochází z latinského *secta*. Není rozhodnuto, je-li původem slovo *seco, secare* (sekat) nebo *sequor, sequi* (následovat). Do evropských jazyků proniklo z latinského překladu Bible, kde v Novém zákoně je několikrát uvedeno jako překlad původního řeckého *hairesis*, jež je nejbližší významu 1.

sekta x kult

(sekta - často odštěpení od zavedených domácích tradic, mateřské organizace
kult - nově vzniklá nábožeství)

SEKTÁŘSKÉ RYSY

skupina lidí s organizační strukturou

společný záměr, cíl, myšlenka

system hodnot, norem, sankcí

(negativní sektářská skupina - odlišná v životním stylu, myšlenkách, nebo symbolice)

pocit výlučnosti a exkluzivity

absolutní poznání pravdy

často izolace a marginalita

charismatický vůdce

autoritářský a despotický styl vedení

omezení spontánních aktivit

antispoločenskost, pocit permanentního pronásledování (paranoia)

manipulace, myšlenková stereotypie, uniformita, potírání kritického myšlení

podceňování racionality, zdůrazňování emocionality

fanatismus

pocit důležitosti, elitářství

vizionářství, mesianismus

dvojí tvář - něco jiného říká potenciálním členům, něco jiného aktivním

bombardování city,

permanentní strach (z poklesu paušálně přidělené popularity)

.....

Náboženství lze chápat jako komplexní postoj a z něho vyplývající přístup ke sv+tu, k sobě samému i k tom, co jej přesahuje, postoj, který respektuje určitý řád mající absolutní platnost

- sklon k duchovnímu životu, resp. potřeba přeshu vlastní existence a plastnosti vyšších norem, je považována za jendu z vrozených dispozic člověka

- schopnost náboženského prožívání může být individuálně rozdílná

- dle Říčana (2002) spočívá úspěch náboženského směru především na tom, jak saturuje potřeby potenciálních zájemců v dané společnosti a době

- náboženství může člověka ovlivnit pozitivně i negativně

POZITIVNÍ VLIV - nová dimenze, která představuje stabilní rámec přesahující materiální svět a harmonizující jeho psychiku, obecný smysl života

Náboženství ale může být zneužito - negativní vliv - patologická religiozita

SEKTA

- z teologického hlediska: učení sekty jen vytrženou částí nějakého náboženského učení, vyděleného z kontextu, která je absolutizovaná, interpretovaná v modifikované podobě, jako samostatná věrouka

- z hlediska sociologie a kulturní antropologie - tyto skupiny definovány svým protispoločenským zaměřením, odmít

ání majoritní kultury atd.

- z pohledu sociální psychologie - jde o totalitním způsobem organizované skupiny s pevnou ideologií a vůdcem, manipulující veškerý život svých členů

Vůdce sekty - absolutní autorita (jak mocenská, tak znalecká)

Hierarchické uspořádání sekty (nedochází k tvorbě podskupin, které by ohrozily hierarchii)

Učení sekty - bývá považováno za jediné správné a pravdivé

Sekta jako alternativa rodiny

Sekty s křesťanským zaměřením:

Mormoni (Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů)
Svědkové Jehovovi
Moonisté
Sekty s orientální inspirací
Hare Krišna
Sekty jejichž zdrojem je gnóze, ezoterismus a okultismus
Satanismus
Scientologická církev

Příčiny vstupu do náboženské skupiny

- mladí lidé, hledající svou identitu, nezkušení, neuvědomují si rizika, nevnímají negativní signály (např. omezení kontaktů s rodinou apod.)
- motivace může pramenit z osobnostního zaměření jedince, z potřeby něco získat, rozšířit si zkušenost, možnosti, nebo únik z neuspokojivé reality

Vývojová podmíněnost aktivizace potřeby duchovní orientace

- duchovní orientaci posilují existenciální motivy, které nabývají na významu v určitých vývojových fázích, zejm.
potřeba smyslu života
potřeba absolutně platných morálních pravidel
potřeba přesahu vlastního života

Adepty a vstup do sekty jsou často mladí lidé mezi 15. - 25 rokem života (často i charakter experimentování; jak stárne, dozrává a hledá jiná řešení - často pak ze sekty odchází)

Střední věk - riziko krize identity (krize středního věku; hledání něčeho, co by mělo trvalý charakter, dostatečně spolehlivé; sebereflexe; význam očekávajícího blížícího se stárnutí, vyrovnání se ztracenými šancemi, pocity prázdnoty apod.)

Ve stáří - dáno zejm. ztrátou mnoha dříve dostupných zdrojů a vědomím vlastní smrtelnosti

Potřeba transcendentního zakotvení života

- potřeba přesahu přítomnosti, získání něčeho trvalého, jistého

Potřeba kořit se a potřeba oddanosti

- toto považuje Říčan za nejdůležitější primární psychologický motiv k náboženské orientaci

Potřeba jistoty a řádu

Potřeba autority (nechuť k nejistotě, potřeba být veden a někdy i tendence zbavit se odpovědnosti za svá rozhodnutí. Někdy paradoxní únik od autority rodičů k ještě přísnější autoritě vůdce sekty)

Potřeba akceptace a sociálního zakotvení

Potřeba seberealizace (souvisí s pocitem privilegovanosti, který poskytuje členství v náboženské skupině)

Potřeba intenzivního a autentického prožitku (zejm. u mladých lidí)

Projev protestu a úniku ze světa (i zvědavost, experimentování)

Reakce na životní zátěž

Psychická dispozice (zvýšená citlivost, emoční labilita, introverze, introspektivní zaměření apod.)

Působení extrémního religiozního učení na psychiku

PROŽÍVÁNÍ

- pocit uchvácení
- apelace více na city, než na rozum

MYŠLENÍ

- podřízeno víře
- tendence ke specifické atribuci - tj. přisuzování určitého významu různým událostem (zde např. výklad veškerého dění vůlí Boží)
- magické myšlení (tendence cokoli interpretovat na základě víry v nereálné možnosti (např. že je možné materiální svět ovlivnit pomocí síly myšlenky, nebo vůle)
- ovlivněno emocemi
- náboženská pravda může mít charakter zjevení
- neustálé opakování doktríny sekty
- může vést až ke změnám vědomí k transu (motlitby, rituály, monotónní projev, rytmický pohyb apod.)
- závazná pravidla uvažování o hodnocení čehokoli
- ztráta schopnosti samostatně uvažovat
- specifické změny v oblasti užívaného jazyka (kognitivní manipulace; vlastní jazyk a symbolický systém)

CHOVÁNÍ

- normy chování jsou součástí jakéhokoli náboženského učení
- přísné normy a striktnost řádu
- omezení svobody jedince
- vytvoření návyku (posiluje pocit, že to člověk všechno dělá dobrovolně)
- MISIJNÍ AKTIVITA (zakotvena v normách)
- ovlivnitelnost a závislost chování na učení sekty je často tak silná, že členové některých skupin jednají proti běžným morálním i právním normám (např. rituální prostituce, hromadná sebevražda apod.)

SEBEPOJETÍ

- konverze je velmi důležitým mezníkem ve vývoji sebepojetí
- specifický způsob uvažování - změna identity (převládá oddanost, loajalita, preference skupinových zájmů)
- eliminace individuálních typických rysů
- významná bývá potřeba čistoty - oproštění se ode všeho, co brání duchovnímu rozvoji (např. požadavek celibátu, omezení jídla, důraz na fyzickou práci)

Vznik závislosti na náboženské skupině

1 FÁZE: úvodní kontakt a vzbuzení zájmu

- důležité určité psychické vyladění (např. v situaci, kdy řešíme problémy, saturace potřeby, nebo v důsledků pocitu nejistoty, méněcennosti, vztahových potíží, neúspěchu, hledání přijatelného smyslu života apod.)
- osobní kontakt se členy působí silněji než jiná forma seznámení s jejich učením

- při prvním setkání působí "misionáři" velmi příjemně, upřímně, zdají se být šťastní a vyrovnaní
- po prvním kontaktu začíná proces systematického zpracování potenciálních zájemců - psychická manipulace
- v této fázi pracuje sekta s pozitivními emocemi (které redukuje pozornost)

2 FÁZE: lákání

- přesvědčování zaměřeno zejména na emoce, na víru, racionalizující argumenty pouze jako podpora
- aktivace pozitivního citového prožitku
- posilování negativních emocí ve vztahu k okolí (zdůrazňování konfliktů, problémů, které jedinec na této úrovni prožíval)
- náboženská konverze - radikální změna životní orientace
- typické euforické stavy se zvýšenou aktivizací
(zahrnuje často opuštění přátel, rodiny, i dřívějších zájmů)

3 FÁZE: adaptace na život v náboženské skupině

- ritualizovaný počátek nového života (často odmítnutí všeho co bylo dřív)
- konverze dává novou identitu
- vyžaduje se bezvýhradní přijetí učení a osobnosti vůdce
(členové jsou často záměrně dezorientováni - izolace od zázemí, nové a neznámé prostředí, narušení životního stereotypu, nedostatek spánku, změna jídla, příp. hladovění, veškerý čas je organizován)
- masivní zahlcení jednostrannými informacemi
- vytváření strachu - posilují pocit obecného ohrožení

4 FÁZE: vznik závislosti na náboženské skupině

- identifikace s duchovním učením
- skupinová identita
- ztráta samostatného uvažování
- misijní činnost - získávání nových členů (např. Svědci Jehovové - pokud se jim to nedaří - bývají odsuzováni a trestáni)

5 FÁZE: pochybnosti a rozhodování o odchodu

6 FÁZE: odchod ze skupiny

- často přetrvávají psychické problémy, deprese, poruchy emočního prožívání, neodůvodněný strach a úzkost
- potřeba víry někdy přetrvává i po opuštění sekty
- potíže v sociálním kontaktu

VLIV SEKTY NA DĚTI

- různá míra ovlivnění regulace plodnosti,
- v některých skupinách - rodičovská práva minimalizována - kolektivní výchova
- někde dokonce rodiče děti pod vlivem sekty týrají)